

durant els segles XVI i XVII, treball fet en col·laboració amb el Sr. EMILI GIRALT.¹ Comença per plantejar la manca de fogatges des de 1553 fins a 1717. Esmenta les fonts que poden suplir aquesta llacuna per a la reconstitució de la dinàmica de la població catalana entre aquests dos anys. Insisteix sobretot en el valor dels registres parroquials, tan oblidats dels historiadors, i en presenta alguns exemples. Enumerades les fonts, estructura les dades aplegades en una doble escala de factors, desfavorables i favorables al desenrotllament demogràfic de Catalunya. Entre els primers considera la pesta com un element que gravitava constantment en aquella època, i avança l'esquema de les principals pestes del Principat (1589-1592, 1629-1631, 1650-1654 i 1694). Per altra banda, els allotjaments militars entrebancaven el desenrotllament natural de la població i determinaren uns considerables corrents emigratoris. En últim lloc situa un factor menys general: l'expulsió dels moriscs, la importància de la qual creu que cal reduir molt en comparació de les opinions anteriors. Entre els factors favorables remarca l'elevadíssim índex de natalitat, que permet gairebé sempre de superar les depressions demogràfiques produïdes sobretot per les pestes, i posa en relleu l'ajuda que signifiquen per a la nostra població la persistència i la intensitat del corrent migratori procedent del Migdia de França, que s'accentua a la segona meitat del segle XVI — a la zona de la costa arriba a haver-hi un 15-20 per cent de població masculina francesa. Aquest corrent immigratori es perllonga durant tot el segle XVII, bé que minva molt a partir de 1620. En contrast amb la gran afluència de francesos, la immigració de gent procedent d'altres bandes de la Península Ibèrica és insignificant.

Intervenien els Srs. J. AINAUD (dades de Sant Boi de Lluçanès), E. MOREU-REY (la immigració de francesos deixa d'ésser un fet social al final del segle XVII i es reprèn al final del segle XVIII), J. IGLÉSIES (cal tenir en compte el conjunt de variacions comarcals de la demografia catalana, puix que, mentre a la costa, per exemple, el nombre d'habitants creix, decreix a les terres lleidatanes; el comerç marítim contribueix a la creixença de les poblacions des del segle XVII), el COMUNICANT (actualment estudia la des població de les comarques a través dels registres de malalts de l'hospital de Barcelona; la majoria d'immigrants francesos no eren comerciants, sinó menestrals) i el PRESIDENT (subratlla els símptomes de renaixement del tràfic marítim; potser la Guerra dels Segadors impulsà aquesta prosperitat en posar en relació l'economia catalana amb la francesa; constata amb satisfacció l'interès que les noves generacions dediquen als temes d'història econòmica). — R. GUBERN I DOMÈNECH, Secretari.

22 gener 1954: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

Mn. ÀNGEL FÀBREGA fa una *Revisió del problema historiogràfic de santa Eulàlia de Barcelona*. Comença referint-se al treball del P. Moretus sobre santa Eulàlia («Revue des Questions Historiques», LXXXIX (1911), 85-110), on l'erudit jesuïta cregué deixar establert que la santa venerada a Barcelona era la mateixa que fou martiritzada a Mèrida, car, d'acord amb la datació que feia de les dues Passions de la santa barcelonina, la més antiga corresponia quasi exactament a la de Mèrida. Ultra això, considerava fantàstic el bisbe Quirze que figura com a autor de l'himne a la santa barcelonina, escrit a mitjan segle VII. En el cas de santa Eulàlia de Barcelona, el punt de partida més segur és la invenció de les relíquies (877). A partir d'aleshores el seu culte esdevé general a tota la Litúrgia mossàrab. El bisbe Quirze de Barcelona ha d'ésser acceptat com a personatge històric de mitjan segle VII, car un abat barceloní d'igual nom figura a les actes del XIVe Concili de Toledo (633), i l'himne recorda aquesta etapa abacial de l'autor. Considera, contra l'opinió del P. Moretus, que la Passió barcelonina, l'himne i la litúrgia de la missa foren escrits a mitjan segle VII. En aquest segle hom donava culte a una Eulàlia de Barcelona

1. Aquesta sessió se celebrà conjuntament amb la Societat Catalana de Geografia.

diferent de la de Mèrida. El Comunicant ha descobert el text de la *Passio Communis*, escrit a Saragossa entre 592 i 602, en el qual es parla ben distintament de les dues santes, la qual cosa demostra l'existència d'aquesta dualitat al final del segle VI. Creu que l'hagiografia no permetrà d'arribar més enllà: cal, en tot cas, esperar alguna troballa arqueològica. El testimoni negatiu de Prudenci, que, en el seu *Peristephanon*, al final del segle IV, no esmenta la santa barcelonina, és atribuït, d'una banda, a un desig de posar la ciutat de Saragossa, amb els seus divuit màrtirs, per damunt de totes les altres ciutats, i de l'altra, a la impossibilitat mètrica d'incloure el nom *Eulàlia* en els versos trocaics en què és escrit el poema. Mn. Fàbrega diu que, bé que no hagi estat demostrada amb arguments positius l'existència de santa Eulàlia de Barcelona, ha estat reforçada l'opinió del P. García Villada amb dades més antigues i més sòlides. Sembla, però, que els temples dedicats a l'advocació de santa Eulàlia als voltants de Barcelona són dedicats a la santa de Mèrida.

Intervenen el Sr. M. COLL I ALENTORN (l'existència a Elna d'un culte a santa Eulàlia de Mèrida fa difícil de creure en una altra santa més pròxima), el COMUNICANT (les relíquies de la Santa de Mèrida eren a Elna des del segle V, mentre que el culte de la Santa barcelonina devia haver estat solament local fins a la invenció el 877; Santa Eulàlia del Camp, així com les de Provençana i de Vilapiscina semblen també dedicades a la de Mèrida, la qual cosa pot explicar-se pel fet que al voltant de Barcelona es troben esglésies dedicades a gairebé tots els sants del Passionari mossàrab) i el Sr. F. DURAN I CAÑAMERAS. — R. GUBERN I DOMÈNECH, Secretari.

30 gener 1954: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. JOSEP ROCA I PONS parla sobre el tema *Valor auxiliar i copulatiu del verb «estar» en català antic*.¹ Comença amb una breu introducció sobre alguns conceptes fonamentals, com la veu, l'aspecte, el participi i el verb *estar*. Des del primer punt de vista afirma la conveniència de distingir un valor mitjà i un altre d'estatiu junt als tradicionals actiu i passiu. Fa la distinció, seguidament, entre aspecte en sentit estricte i mode d'acció, i divideix el primer en tres modalitats fonamentals, segons el caràcter imperatiu, aoristic o de perfet en què és expressada la idea verbal. Quant al participi, separa el que anomena perfectiu, que expressa l'estat com a resultat d'un procés anterior, i l'imperfectiu, en el qual no es dona la dita circumstància. Pel que fa al verb *estar* en general, assenyala els precedents llatins dels usos que es proposa d'estudiar en el català antic. A continuació parla de la unió del verb *estar* amb el participi, l'adjectiu, els complements preposicionals, l'adverbi i el gerundi. Estableix una comparació amb l'ús auxiliar o copulatiu d'altres verbs afins i, també, amb les altres llengües romàniques. En la conclusió del seu estudi assenyala que l'ús del verb *estar* amb els valors indicats és menys freqüent, en general, que en la llengua moderna, especialment amb el gerundi. Amb el participi rarament s'arriba a l'expressió de l'interès actual de l'acció acabada, per a la qual s'usa *ésser*, i, d'una manera semblant al que s'esdevé en la unió amb l'adjectiu, allò que s'indica és una situació generalment transitòria del subjecte. Acaba la seva comunicació amb unes breus consideracions sobre els valors indicats en la llengua actual.

Intervenen el PRESIDENT (suggereix la conveniència d'estendre l'estudi a d'altres autors, com Rois de Corella o els escriptors de la decadència) i el SECRETARI (remarca l'interès del treball). — A. M. BADIA I MARGARIT, Secretari.

4 febrer 1954: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. F. DURAN I CAÑAMERAS exposa la seva comunicació sobre *La poliòrcètica*

¹ Aquesta comunicació ha estat publicada a la "Revue des Langues Romanes", LXXII (1955), 5-23.